

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Profilul Arte Plastice

CURRICULUM LA DISCIPLINA PICTURĂ

Învățământul liceal (Clasele a X-a, a XI-a și a XII-a)

Chișinău, 2026

Coordonatori, Ministerul Educației și Cercetării:

- Valentina OLARU, Secretară de Stat, doctor în pedagogie,
- Corina LUNGU, șefă Direcția politici în învățământul general,
- Lilia CÎRLAN, consultant, Direcția politici în învățământul general.

Expert național:

- Mariana MARIN, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Grup de lucru:

- Ludmila MALARCIUC, coordonator la disciplinele de profil, expert curricular, magistrul în artele plastice, decorative și design, grad didactic superior, șefa Secției Didactic-Administrative, IP Colegiul de Arte Plastice “Alexandru Plămădeală”.
- Lilia PRISĂCARU, expert curricular, grad didactic superior, director adjunct, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, mun. Chișinău.
- Olesea BELOCONNAIA, expert curricular, grad didactic unu, profesoară, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihail Berezovschi”, mun. Chișinău.
- Mariana CERANIOV, expert curricular, grad didactic superior, Liceul Teoretic cu Profil Arte „Mihai Greu”, mun. Chișinău.

Cuprins

1. Preliminarii.....	4
2. Concepția disciplinei	5
3. Administrarea disciplinei	6
4. Competențe specifice disciplinei.....	7
5. Unități de învățare pe clase	13
6. Finalitățile învățării pe clase	35
7. Bibliografie.....	36

1. Preliminarii

Profilul **Arte Plastice** din învățământul liceal reprezintă un traseu educațional vocațional orientat spre formarea competențelor artistice, culturale și creative ale elevilor, în concordanță cu paradigma curriculară centrată pe competențe.

Disciplina **Pictură** face parte din aria curriculară Arte și are statut de disciplină de specialitate în cadrul profilului Arte Plastice, contribuind la formarea artistică aprofundată a elevilor și la dezvoltarea capacității de exprimare vizuală prin culoare.

Curriculumul disciplinar este elaborat în conformitate cu documentele de politică educațională naționale și internaționale, inclusiv Codul Educației al Republicii Moldova, Cadrul de Referință al Curriculumului Național (2025) și recomandările europene privind formarea competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, fiind aliniat orientărilor promovate de organisme internaționale din domeniul educației și culturii.

În cadrul profilului Arte Plastice, disciplina Pictură are un rol esențial în dezvoltarea limbajului cromatic și în formarea sensibilității față de culoare, lumină și relațiile plastice. Aceasta permite elevilor să exploreze și să valorifice expresivitatea culorii în reprezentarea realității și în elaborarea imaginilor artistice.

Disciplina îndeplinește funcții formative esențiale – formativă, informativă, aplicativă și orientativă – contribuind la dezvoltarea sensibilității cromatice, a percepției vizuale și a capacității de organizare a imaginii plastice prin culoare, ton și relații compoziționale.

Scopul general al disciplinei constă în formarea capacității elevilor de a percepe, analiza și reprezenta realitatea vizuală prin intermediul limbajului cromatic și pictural, valorificând relația dintre observație, tehnică și expresivitate artistică.

Prin specificul său, disciplina dezvoltă capacitatea elevilor de a reda atmosfera, spațiul și expresivitatea imaginii prin culoare, de a utiliza contrastele cromatice, armoniile și valorile tonale și de a construi imagini plastice coerente și sugestive.

Relevanța disciplinei este determinată de contribuția sa la:

- dezvoltarea culturii vizuale și estetice;
- formarea competențelor artistice și creative;
- dezvoltarea sensibilității cromatice și a expresivității vizuale;
- formarea capacității de interpretare și transpunere artistică a realității;
- orientarea profesională în domenii precum artele vizuale, designul, arhitectura și industriile creative.

În contextul societății contemporane, caracterizată prin expansiunea imaginii și a comunicării vizuale, disciplina contribuie la formarea unor elevi capabili să creeze și să interpreteze imagini cu valoare estetică și semnificație culturală, utilizând culoarea ca mijloc de expresie și comunicare.

Disciplina valorifică relații interdisciplinare cu desenul, compoziția și istoria artelor plastice, precum și cu domenii precum matematica (proporții și structură), științele naturii (lumină, culoare, percepție vizuală) și tehnologiile digitale, contribuind la dezvoltarea unei viziuni integrate asupra fenomenului artistic și la transferul competențelor în contexte variate de învățare și creație.

2. Concepția disciplinei

Disciplina **Pictură** se fundamentează pe studiul expresiei vizuale prin culoare și pe dezvoltarea limbajului cromatic ca mijloc de cunoaștere, interpretare și comunicare artistică. În cadrul profilului Arte Plastice, pictura reprezintă un domeniu esențial al formării artistice, care valorifică relația dintre percepție, sensibilitate și expresivitate plastică.

Curriculumul disciplinei reflectă transformările contemporane din domeniul artei și educației, marcate de diversificarea practicilor artistice, extinderea limbajelor vizuale și integrarea tehnologiilor digitale în procesul de creație. În acest context, demersul educațional este orientat spre dezvoltarea gândirii vizuale critice, a creativității și a capacității de exprimare artistică personală, în raport cu realitățile culturale și sociale actuale.

Viziunea disciplinei valorifică pictura ca proces formativ complex, care integrează observarea, interpretarea și transpunerea realității în imagini plastice, contribuind la dezvoltarea unei identități artistice autentice și a unei gândiri vizuale autonome.

Misiunea disciplinei constă în formarea capacității elevilor de a utiliza conștient limbajul cromatic și mijloacele specifice picturii pentru a exprima idei, emoții și atitudini, în condițiile unui echilibru între rigoarea tehnică și libertatea de creație artistică.

Finalitatea educațională a disciplinei vizează formarea unei personalități creative, autonome și responsabile cultural, capabile să elaboreze imagini plastice expresive, să interpreteze critic mesajele vizuale și să valorifice competențele artistice în contexte culturale, sociale și profesionale diverse.

Din perspectivă epistemologică, disciplina se bazează pe principiul unității dintre teorie și practică, pe caracterul procesual al creației artistice și pe abordarea interdisciplinară a fenomenului vizual. Învățarea picturii este concepută ca un proces progresiv, care presupune explorare, experimentare și reflecție, conducând la dezvoltarea competențelor artistice și a expresiei personale.

În plan valoric, disciplina promovează creativitatea, originalitatea și sensibilitatea cromatică, respectul pentru patrimoniul artistic și responsabilitatea în utilizarea imaginilor și a mijloacelor de expresie vizuală. De asemenea, susține deschiderea către dialog intercultural și valorizarea diversității culturale, contribuind la formarea unei atitudini estetice și etice față de actul artistic.

Disciplina Pictură contribuie la formarea competențelor-cheie, în special a competenței de exprimare culturală și artistică, precum și a gândirii critice, a capacității de comunicare vizuală, a autonomiei în învățare și a utilizării tehnologiilor digitale în contexte creative. Prin aceasta, ea participă la formarea profilului absolventului, pregătindu-l pentru integrarea activă în viața culturală și pentru orientarea profesională în domenii artistice și conexe.

Relevanța socială și economică a disciplinei este determinată de rolul său în dezvoltarea competențelor necesare într-o societate dominată de imagine și comunicare vizuală, contribuind la formarea resurselor umane pentru domenii precum artele vizuale, designul, arhitectura și industriile creative.

În plan conceptual, pictura se integrează într-un sistem coerent al disciplinelor artistice și stabilește conexiuni cu alte domenii ale cunoașterii, facilitând abordări interdisciplinare și transferul competențelor în contexte diverse de creație și interpretare vizuală.

3. Administrarea disciplinei

Disciplina	Aria curriculară	Statut	Profil	Clasa	Nr. de ore săptămână	Nr. de ore anual	Număr unități de învățare
Pictură	Arte	Obligativ	Arte Plastice	X	2	68	4
Pictură	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XI	2	68	4
Pictură	Arte	Obligativ	Arte Plastice	XII	3	102	4

Repartizarea unităților de învățare (C clasele a X-a, a XI-a și a XII-a)

Unități de învățare / semestre	Total ore	Din ele, număr de ore			Activități de învățare - evaluare, număr	
		Predare - învățare	Lucrări practice	Evaluare sumativă	Proiecte interdisciplinare	Experimentarea tehnicilor de artă
Clasa a X-a						
Materiale, ustensile și tehnici de artă (sem. I)	12	2	6	4	-	4
Mijloace artistico-plastice (sem. I)	20	2	10	8	1	-
Structuri și fenomene ale naturii (sem. II)	32	2	22	8	1	-
Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (sem. II)	4		2	2		
Total	68	6	40	22	2	4
Clasa a XI-a						
Materiale, ustensile și tehnici de artă (sem. I)	10	2	4	4	-	2
Mijloace artistico-plastice (sem. I)	22	4	10	8	1	-
Structuri și fenomene ale naturii (sem. II)	32	2	22	8	1	-
Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (sem. II)	4		2	2		
Total	68	8	38	22	2	2
Clasa a XII-a						
Materiale, ustensile și tehnici de artă (sem. I)	6	1	2	3	-	1
Mijloace artistico-plastice (sem. I)	40	4	28	8	1	-
Structuri și fenomene ale naturii (sem. II)	52	4	36	12	1	-
Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (sem. II)	4		2	2		
Total	102	9	68	25	2	1

4. Competențe specifice disciplinei

1. Analizarea elementelor și principiilor limbajului plastic în pictura, cultivând spiritul de observație și gândirea estetică.
2. Aplicarea tehnicilor, materialelor și procedeelor specifice a picturii pentru redarea formelor, volumelor și proporțiilor, dezvoltând precizia și perseverența artistică.
3. Experimentarea modalităților de expresie și de reprezentare în contexte de studiu și creație, manifestând creativitate și autenticitate personală.
4. Argumentarea și autoevaluarea demersului artistic propriu prin utilizarea limbajului plastic și a reflecției critice, demonstrând capacitatea de a-și gestiona independent procesul de creație, asumându-și deciziile artistice și etice.

5. Unități de învățare pe clase

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a X-a		
Materiale, ustensile și tehnici de artă – inițiere în utilizarea mijloacelor specifice picturii – 12 ore		
<i>Valori proiectate la nivelul unității de învățare: Respect pentru patrimoniul artistic și cultural; responsabilitate în utilizarea materialelor și ustensilelor de pictură; deschidere către cunoașterea și explorarea limbajului plastic; spirit de ordine, rigoare și perseverență în activitatea artistică.</i>		
1.1. Explicarea funcțiilor picturii și a elementelor limbajului plastic în decodificarea mesajului vizual-artistic și identificarea identității culturale în lucrările de artă. 1.2. Alegerea și utilizarea adecvată a materialelor, ustensilelor (tradiționale și netradiționale) și suporturilor de pictură în funcție de proprietățile fizico-chimice și de expresivitatea lor plastică. 1.3. Experimentarea și aplicarea tehnicilor de pictură prin corelarea intenției plastice cu armonia dintre material, suport și tehnica pentru realizarea unor compoziții expresive.	Concepte fundamentale, procese și relații esențiale, conținuturi aplicative și contextuale 1. Pictura ca limbaj vizual • Funcțiile picturii. • Limbajul plastic și comunicarea vizuală. • Elemente ale identității culturale în creația picturală. • Pictura ca mijloc de expresie vizuală. 2. Materiale, ustensile și tehnici specifice picturii • Materiale de pictură (guaș, acuarelă, temperă, pastel etc) și caracteristicile acestora. • Proprietățile materialelor de pictură. • Ustensile tradiționale/netradiționale specifice picturii. • Suporturi utilizate în pictură (hârtie, carton, lemn, pânză). 3. Tehnici specifice picturii • Clasificarea și particularitățile tehnicilor de pictură. • Relația dintre material, suport și tehnica de lucru. • Relația dintre tehnică și expresivitatea imaginii picturale. • Intenția plastică și alegerea mijloacelor grafice. Tema cross-curriculară: Creativitate și responsabilitate în valorificarea motivelor tradiționale și a patrimoniului cultural. Conținuturi interdisciplinare: Desen – valoarea tonală și relația lumină-umbră; Compoziție – organizarea elementelor	Elevul sau eleva: • identifică și utilizează materialele, ustensilele și suporturile specifice picturii în realizarea studiilor; • aplică tehnici tradiționale ale picturii pentru redarea texturilor și valorilor tonale în exerciții și studii după natură; • explică relația dintre material, suport și efectul plastic obținut în analiza unei lucrări; • utilizează terminologia specifică picturii în descrierea lucrărilor proprii și a celor analizate; • realizează o lucrare picturală inspirată din patrimoniul cultural, utilizând adecvat materialele și tehnicile studiate; • realizează o natură statică compusă din corpuri geometrice în tehnica grizail sau glasiu, valorificând relația dintre material, suport și expresivitatea plastică. • manifestă responsabilitate, spirit de observație și respect pentru patrimoniul artistic și cultural.

plastice în spațiul grafic; Istoria artelor – materiale și tehnici ale picturii; Educație pentru societate – patrimoniul cultural și identitatea națională; TIC – documentarea și analiza imaginilor artistice.

Integrarea noilor educații: Educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație pentru dezvoltare durabilă; educație digitală; dezvoltare personală.

Contexte de învățare: atelier de explorare a materialelor și tehnicilor grafice; observarea patrimoniului cultural și a obiectelor tradiționale; analiza imaginilor artistice; expoziția școlară de pictură.

Teme aplicative:

- Studierea, exersarea tehnicilor specifice picturii (grizail, glasiu).
- Observarea și analiza particularităților materialelor specifice picturii pe planșe didactice, reproduceri de artă, lucrări originale.
- Identificarea modalităților tehnice de aplicare a pastelului în opere de artă. Discuții despre pastel în literatură și pictură.
- Exerciții de folosire a materialelor, alegerea suportului, tehnicilor de lucru specifice materialului.
- Executarea lucrărilor în diverse tehnici ale picturii.
- Exerciții de apreciere a costului unei lucrări de artă vizual plastică.

Produs evaluabil:

Lucrare practică: format A3: Natură statică compusă din corpuri geometrice, realizată în tehnica grizail/ glasiu.

Portofoliu cu studii: nonculoare, ton, tehnici ale acuarelei, guașei, pastelului.

Noțiuni noi: material de pictură; ustensilă; suport; tușă; duct; textură; tehnica glasiu; tehnic grizail; intenție plastică.

Unități de învățare 2.

Mijloace artistico-plastice – explorarea elementelor limbajului specific picturii - 20 ore

Valori proiectate la nivelul unității de învățare: *Integritatea: aderarea la un ansamblu de principii morale și etice, demonstrând corectitudine în acțiuni, indiferent de circumstanțe. Responsabilitatea: asumarea obligațiilor, a deciziilor, acțiunilor și a consecințelor acestora.*

2.1. Explorarea posibilităților expresive ale elementelor de limbaj plastic (punct, linie modulată, pată de culoare, ton, textură) în organizarea imaginii și sugerarea materialității obiectelor.

2.2. Aplicarea mijloacelor artistico-plastice (scara valorică, clarobscurul, diferențierea prin pată de culoare) pentru redarea volumului și spațiului în acord cu intenția expresivă.

2.3. Integrarea gamelor cromatice (caldă, rece, combinată) și a semnificațiilor acestora în redarea după natură a naturilor statice (corpuri geometrice, obiecte casnice și tradiționale) prin respectarea raporturilor de proporție, formă, volum și spațialitate.

1. Elemente ale limbajului plastic specific picturii

- Punctul și posibilitățile sale expresive în organizarea imaginii.
- Linia și linia modulată în construirea formei.
- Pata de culoare și rolul acesteia în obținerea expresivității în pictură.
- Tonul, valoarea tonală și gradațiile de clarobscur.
- Textura și sugerarea materialității obiectelor prin mijloace picturale.

2. Modelarea formei prin mijloace artistico-plastice

- Punctul în sugerarea volumului și a spațiului.
- Linia delimitează formele (contur), creează direcție și mișcare.
- Pata de culoare, elementul central care diferențiază pictura de desen.
- Scara valorică și contrastele tonale.
- Relația dintre lumină, umbră și clarobscur.
- Relația dintre mijloacele artistico-plastice și intenția expresivă.

3. Gama cromatică

- Gama caldă
- Gama caldă în artă și în natură
- Gama rece
- Gama combinată
- Semnificații cromatice - în arta plastică/ populară/ viața cotidiană etc.

Elevul sau eleva:

- identifică mijloacele artistico-plastice în analiza unei lucrări, utilizând terminologia specifică picturii;
- identifică și descrie funcțiile picturii (estetică, comunicativă, expresivă) în diverse compoziții plastice;
- analizează modul în care elementele limbajului plastic contribuie la transmiterea unui mesaj vizual;
- recunoaște și explică simbolurile sau elementele specific culturale prezente în creațiile picturale;
- diferențiază proprietățile și caracteristicile materialelor de pictură (guașă, acuarelă, tempera, pastel etc.);
- selectează ustensilele și suporturile potrivite (hârtie, carton, lemn, pânză) în funcție de tehnica aleasă;
- manevrează corect instrumentele tradiționale și netradiționale pentru obținerea diferitelor efecte plastice;
- clasifică și experimentează diverse tehnici de pictură specifice materialelor folosite;
- corelează alegerea suportului și a materialului cu tehnica de lucru pentru maximizarea expresivității plastice;

	4. Studiul după natură • Obiecte tradiționale spațiului geografic • Corpuri geometrice • Natură statică formată cu obiecte de uz casnic • Relații de proporții, formă și volum Tema cross-curriculară: Imaginea artistică – mijloc de comunicare a emoțiilor și valorilor umane. Conținuturi interdisciplinare: Desen – relațiile dintre ton, umbră și lumină; Compoziție – ritmul și echilibrul plastic; Istoria artelor – clarobscurul și expresivitatea limbajului grafic; Limba și literatura română – exprimarea argumentată a impresiilor estetice; TIC – analiza și prezentarea digitală a imaginilor. Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație digitală; dezvoltare personală; gândire critică. Contexte de învățare: studiul după natură; analiza operelor grafice; exerciții de scară valorică; reprezentarea texturilor; realizarea naturii statice. Produse evaluabile: • studiu al scării valorice și al clarobscurului (A4); • studii, căutări, exersări de obținere a gamei cromatice (natură statică, peisaj, format A3/ A4). • natură statică cu obiecte de uz casnic, cu aplicarea gamei cromatice (calde/ reci), format 40x50 cm. Noțiuni noi: linie modulată; ton; valoare tonală; scară valorică; contrast valoric; clarobscur; valorație; gamă cromatică; semnificații cromatice; schiță; crochiu.	• realizează o compoziție picturală adaptând mijloacele grafice/picturale la intenția plastică propusă; • construiește armonii cromatice folosind game calde, reci și combinate; • asociază semnificațiile psihologice și simbolice ale culorilor cu intenția comunicativă a lucrării; • transpune în lucrări plastice relațiile cromatice observate în natură, artă sau mediul înconjurător. • transpune în natura statică cu obiecte de uz casnic gama cromatică (caldă/ rece), format 40x50 cm.; • manifestă responsabilitate în realizarea produselor artistice.
Unități de învățare 3. Structuri și fenomene ale naturii – reprezentarea formelor și a spațiului - 32 ore		

Valori proiectate la nivelul unității de învățare: Unitate și identitate; respect pentru tradițiile și cultura națională; valorificarea și protejarea patrimoniului cultural; spirit de observație și rigoare în reprezentarea artistică.

3.1. Aplicarea regulilor perspectivei (liniare și aeriene) și a raporturilor dintre spațiu, formă și tonalitate cromatică pentru sugerarea profunzimii în compoziția picturală.

3.2. Modelarea formelor tridimensionale în suprafață bidimensională prin utilizarea clarobscurului, a nuanțelor tonale și a raporturilor dintre lumină și umbră.

3.3. Elaborarea unor compoziții tematice de natură statică prin integrarea obiectelor de forme simple și compuse, precum și a structurilor din natură.

3.4. Crearea unor lucrări picturale din genul peisajului prin utilizarea procedeelor cromatice de sugerare a spațiului și a strategiilor de comunicare vizuală.

Perspectiva în reprezentarea spațiului

Perspectiva liniară și perspectiva aeriană.

Linia orizontului și punctul de fugă.

Planurile spațiale și profunzimea imaginii.

Relația dintre spațiu, formă și tonalitate cromatică.

2. Clarobscurul și modelarea volumului

- Clarobscurul ca mijloc de sugerare a volumului.

- Lumina proprie, umbra proprie și umbra purtată.

- Tonul și nuanța în modelarea formei.

- Relația dintre lumină, umbră și volum.

3. Natura statică - gen al picturii

- Natura statică tematică.

- Procedee de sugerare a spațiului și volumului prin culoare.

- Obiecte de formă simplă și compusă.

- Structuri și fenomene ale naturii în reprezentarea picturală.

4. Peisajul - gen al picturii

- Tipuri de peisaj.

- Procedee de sugerare a spațiului în peisaj prin culoare.

- Strategii de comunicare vizuală prin intermediul limbajului pictural.

Temă cross-curriculară:

„Natura statică în oglinda timpului” - explorarea naturilor statice din diferite epoci (Renaștere, Baroc, Modernism), artiști plastici și reproducerea stilurilor, manierelor. Discipline asociate: Pictură/ Istorie/ Istorie a artei.

Conținuturi interdisciplinare: Desen – modelarea volumului prin lumină și umbră; Compoziție – organizarea spațiului plastic; Istoria artelor – perspectiva și clarobscurul în arta europeană; Biologie – structurile naturale și proporțiile; Geografie – peisajul și perspectiva aeriană; Limba și literatura

Elevul/eleva:

- identifică elementele perspectivei liniare și aeriene în opere de artă;
- explică relația dintre linia orizontului, punctul de fugă și organizarea spațiului plastic;
- aplică clarobscurul și valorile tonale ale culorii pentru sugerarea volumului în pictură;
- construiește spațiul plastic prin utilizarea perspectivei și a raporturilor dintre planuri;
- diferențiază planurile spațiale (prim-plan, plan secund, fundal) prin gradarea valorică și valorificarea perspectivei aeriene;
- pictează un studiu de peisaj corelând schimbările de tonalitate cromatică cu distanța spațială dintre obiectele reprezentate, format A3;
- identifică și redă pe suprafața plastică zonele de lumină proprie, umbră proprie și umbră purtată;
- realizează treceri treptate de ton și nuanță pentru obținerea volumetriei formelor reprezentate;
- analizează efectul sursei de lumină asupra obiectelor și adaptează intensitatea umbrelor în funcție de intenția expresivă;
- clasifică și diferențiază tipurile de peisaj (rural, urban, marin, industrial etc.) pe baza caracteristicilor compoziționale;
- utilizează variațiile cromatice și de contrast pentru a reda adâncimea și atmosfera specifice peisajului;
- transmite mesaje/emoții vizuale prin combinarea mijloacelor expresive ale picturii în

	română – imaginea artistică a naturii; TIC – documentarea fotografică și analiza imaginilor. Integrarea noilor educații: Educație pentru patrimoniu; educație pentru dezvoltare durabilă; educație ecologică; educație cultural-artistică; dezvoltare personală. Contexte de învățare: studiul după natură; observația patrimoniului construit și a structurilor naturale; documentare fotografică; schițe de teren; analiza operelor de artă; atelier de desen constructiv. Produse evaluabile: • exerciții de sugerare a spațiului prin aplicarea legităților perspectivei liniare. • exerciții cromatice, de sugerare a spațiului în lucrări plastice, format A3. • natură statică cu corpuri geometrice, format A3. • natură statică tematică: „Patriotismul în detalii cotidiene” (câni de lut, pâine, flori de câmp), format 40x50 cm. • studiul naturii – peisaj urban/ rural, format 40x50 cm./ A3. Noțiuni noi: linia orizontului; punct de fugă; perspectivă liniară; perspectivă aeriană; plan spațial; clarobscur; lumină proprie; umbră proprie; umbră purtată; volum; profunzime spațială.	elaborarea peisajului, format 40x50 cm./ A3; • manifestă respect față de patrimoniul natural prin valorificarea acestuia în creațiile picturale.
Unități de învățare 4. Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (4 ore)		
<i>Valori proiectate la nivelul unității de învățare: Respect pentru propria creație și pentru creația artistică a celorlalți. Responsabilitate în prezentarea și valorificarea produselor artistice. Inițiativă în promovarea creației plastice.</i>		
4.1. Prezentarea propriilor picturi în expoziții școlare, utilizând limbajul specific artelor plastice.	1. Portofoliul artistic • Structura și rolul portofoliului artistic. • Criterii de selecție și prezentare a lucrărilor grafice. 2. Valorizarea creației plastice • Expoziția școlară și galeria virtuală.	Elevul sau eleva: • selectează lucrări reprezentative pentru portofoliul artistic; • prezintă și argumentează o pictură utilizând terminologia specifică domeniului;

	• Prezentarea și valorizarea creației artistice. Tema cross-curriculară: Promovarea creației artistice ca expresie a identității personale și culturale. Conținuturi interdisciplinare: TIC – prezentarea digitală a lucrărilor; Limba și literatura română – prezentarea argumentată a creației artistice; Educație pentru societate – patrimoniul cultural și valorile comunității. Integrarea noilor educații: Educație cultural-artistică; educație digitală; dezvoltare personală. Contexte de învățare: organizarea unei expoziții școlare sau a unei galerii virtuale; prezentarea portofoliului artistic; reflecția asupra progresului personal. Produse evaluabile: • portofoliu artistic individual; • prezentarea unei lucrări de pictură în cadrul unei expoziții sau galerii virtuale. Noțiuni noi: portofoliu artistic; galerie virtuală; autoevaluare; prezentare artistică.	• elaborează un portofoliu artistic individual; • utilizează mijloace digitale pentru prezentarea creației artistice; • manifestă responsabilitate în valorificarea și promovarea propriilor creații.
--	--	---

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XI-a		
Unități de învățare 1.		
Materiale, ustensile și tehnici de artă – aprofundarea tehnicilor și a efectelor expresive - 10 ore		
<i>Valori proiectate la nivelul unității de învățare: Exprimarea ideilor, valorilor și atitudinilor prin limbaj plastic. Prețuirea diversității culturale și artistice. Formarea unei identități deschise către valorile naționale, europene și universale.</i>		
1.1. Aplicarea adecvată a proprietăților fizico-chimice ale culorilor pe bază de ulei și acrilic, precum și a	1. Materiale, ustensile și suporturi pentru pictură • Materiale (vopsele acrilice, vopsele de ulei, diluanți) și proprietățile lor expresive. • Ustensile specifice picturii (pensule diverse texturi și forme,	Elevul sau eleva: • analizează relația dintre materialele picturale și expresivitatea imaginii în lucrări artistice;

ustensilelor specifice, în pregătirea suporturilor și realizarea suprafețelor picturale. 1.2. Diferențierea și combinarea tehnicilor de lucru pentru obținerea efectelor plastice, tactile și valorice în compoziția picturală. 1.3. Transpunerea intenției artistice și a mesajului ideatic în lucrări originale, prin integrarea coerentă a mijloacelor de expresie ale limbajului plastic și interpretarea personală a realității.	cuțit de paletă) și particularitățile de utilizare. • Suporturi și pregătirea suprafeței de pictat. • Relația dintre material, suport și efectul plastic urmărit. 2. Tehnici ale picturii și efecte expresive • Tehnici de aplicare cu penelul (glasiu, tehnica pensulei uscate, modelatul și fuzionarea). • Tehnici de aplicare cu cuțitul de paletă (impasto, aplicări uniforme și zgâriere). • Efecte expresive mixte. • Relația dintre tehnică, material și expresivitatea plastică. 3. Expresivitatea limbajului specific domeniului • Relația dintre limbajul plastic și mesajul artistic. • Redarea stărilor și fenomenelor naturii prin mijloace picturale. • Expresivitatea tonului, nuanței și a texturii în pictură. • Particularități ale limbajului specific în diferite epoci artistice. 4. Studiul comparativ al tehnicilor specifice picturii • Particularitățile tehnicilor picturale în opere reprezentative. • Stiluri și maniere artistice în creația picturală. 5. Studiul după natură Tema cross-curriculară: „<i>Amprente ale timpului: Textură, Materie și Memorie</i>”, elevii vor crea o compoziție picturală (peisaj urban degradat sau portret expresiv) în care timpul este redat prin stratificare tehnică. Conținuturi interdisciplinare: Chimia - Toxicitatea și manipularea în siguranță a pigmentilor minerali/sintetici și a solvenților organici (terebentină, diluanți); Fizica - Spectrul cromatic, reflexia și refracția luminii pe suprafețe glazurate sau rugoase; Istoria artelor - Evoluția tehnicii picturale de la glazurile Renașterii și clarobscurul baroc la gestualismul expresionismului abstract și textura pastuoasă la Rembrandt, Van Gogh sau Lucian Freud; TIC – documentarea și prezentarea digitală a lucrărilor grafice.	• compară tehnicile specifice picturii utilizate în opere de artă care aparțin diferitelor stiluri și perioade artistice; • selectează materialele și suporturile adecvate în funcție de intenția expresivă a lucrării; • identifică regulile tehnice de bază în pictura pe bază de ulei și caracteristicile de uscare/diluare ale acrilicului; • recunoaște efectele plastice generate de amprenta pensulei vs. cuțitul de paletă în lucrările de artă; • pregătește corect un suport de pictură (pânză/carton) prin aplicarea grundului (<i>gesso</i>) și a imprimaturii tonale; • execută lucrări plastice combinând zone fuzionate (<i>netede</i>) realizate cu pensula cu suprafețe împăstare (<i>impasto</i>) obținute cu cuțitul de paletă; • manifestă rigoare și siguranță în manipularea materialelor, solvenților și instrumentarului de atelier; • demonstrează abordare personală și expresivă în configurarea mesajului vizual.
--	--	--

	Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație interculturală; educație pentru valori; educație digitală; dezvoltare personală. Contexte de învățare: analiza operelor de artă vizual-plastică reprezentative; experimentarea materialelor și tehnicilor pe suporturi variate; studiul după natură; realizarea schițelor și crochiurilor; compararea soluțiilor plastice specifice diferitelor stiluri artistice. Produse evaluabile: • studiu comparativ al tehnicilor picturale, format A4; • mapă cu schițe și crochiuri realizate în acril, format A3/A4; • natură statică/ peisaj (la alegere), format 40x50 cm.; Noțiuni noi: tehnică mixtă; expresivitate plastică; efect plastic; estompare; suprapunere; stil artistic; manieră artistică; intenție artistică; terebentină; diluanți; impasto; fuzionare.	
Unități de învățare 2 Mijloace artistico-plastice – aplicarea limbajului plastic în reprezentări picturale - 22 ore		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare: • Valorificarea tradițiilor și obiceiurilor familiale prin expresie artistică. • Empatie și introspecție în exprimarea emoțiilor și experiențelor personale. • Respect pentru valorile culturale și identitatea personală.		
2.1. Explorarea și aplicarea tipurilor de contrast cromatic (cald-rece, complementar, de cantitate) în organizarea suprafeței plastice pentru obținerea efectelor termo-dinamice vizuale.	Contrastul cromatic 1. Contrastul-cald-rece • Psihofiziologia și percepția culorilor calde și reci. • Efectul termo-dinamic al culorilor în sugerarea spațiului, spațialității și a diferențelor de temperatură vizuală. • Iluzia de înaintare (apropiere) și retragere (depărtare) a planurilor prin alăturarea tonurilor calde și reci.	Elevul sau eleva: • diferențiază și construiește acorduri bazate pe contrastul cald-rece pentru a sugera efectul termo-dinamic și profunzimea spațială; • asociază perechile de culori complementare în compoziții plastice, exemplificând exaltarea reciprocă a culorilor sau obținerea griurilor cromate;

2.2. Modelarea saturației și a luminiscentei culorilor prin tehnici specifice amestecului plastic pentru redarea variațiilor de calitate și puritate a tonurilor. 2.3. Elaborarea unei compoziții plastice prin integrarea armoniei cromatice în acord direct cu tema, subiectul plastic și intenția de exprimare plastică.	2. Contrastul complementar • Perechile fundamentale de culori complementare (roșu-verde, galben-violet, albastru-oranj). • Contrastul complementar în natură și în operele de artă (analiză pe capodopere ale picturii universale și naționale). • Exaltarea reciprocă a culorilor complementare și obținerea griurilor neutre/cromate prin amestecul lor. 3. Contrastul de calitate și cantitate • Contrastul de cantitate (raportul dintre suprafețele ocupate de culori: raporturi de mari/mici dimensiuni). • Schimbarea luminiscentei (intensității) culorilor și modularea saturației cromatice. • Puriitatea culorii versus ruperea/desaturarea culorilor prin amestec cu alb, negru sau culori complementare. 4. Armonia cromatică • Rolul culorii în exprimarea stărilor afective și a intenției plastice (semnificația simbolică și expresivă a culorii în raport cu subiectul). • Acorduri cromatice dominante: scheme de armonie pe bază de analogie (culori vecine pe cercul cromatic) și pe bază de contraste dirijate. • Unitatea cromatică a compoziției și subordonarea detaliilor față de acordul general de culoare. Tema cross-curriculară: „Culoarea – de la percepția fizică la emoția vizuală și sustenabilitatea mediului” Conținuturi interdisciplinare: Fizica - natura luminii, spectrul vizibil și descompunerea luminii prin prismă (experiența lui Newton), contrastul cald-rece explicat prin lungimile de undă (roșu/oranj – lungimi de undă mari; albastru/violet – lungimi de undă mici); Psihologie - Efectul termo-dinamic al culorilor asupra psihicului uman (stări de calm transmise de gamele reci vs. energie/stimulare transmise de gamele calde);	• reglează raporturile de suprafață și cantitate dintre culori pentru a stabili un echilibru vizual sau un centru de interes compozițional; • modifică intensitatea (luminiscenta) culorilor pure prin amestec dirijat cu alb, negru sau nuanțe complementare; • realizează treceri valorice și de saturație de la culori intense la tonuri rupte (desaturate) în funcție de cerințele compoziționale; • analizează efectul vizual al schimbării luminiscentei asupra percepției formelor și a atmosferei generale din lucrare; • selectează și aplică schema de armonie cromatică (analogă, dominanți cromatici, contraste dirijate) adecvată mesajului și tematicii alese; • argumentează alegerea gamei de culori prin raportare la semnificația simbolică și starea afectivă pe care o transmite subiectul; • subordonează detaliile cromatice acordului general al lucrării pentru a garanta unitatea și expresivitatea compozițională; • realizează un studiu al formelor și al proporțiilor, după natură, format A3; • elaborează o mapă cu exerciții privind contrastul și armonia cromatică, format A3/A4; • aplică contrastul ca mijloc artistico-plastic în realizarea unei naturi statice cu rozetă, obiecte de uz casnic și draperii cu texturi diferite, format 40×50 cm; • realizează o natură statică „Masa de sărbătoare”, inspirată din tradițiile familiale, format 40×50 cm;
---	--	--

	Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație interculturală; educație digitală; dezvoltare personală. Contexte de învățare: studiul după natură; analiza operelor picturale; reprezentarea volumului prin clarobscur; studiul texturilor și structurilor; realizarea compozițiilor inspirate din tradițiile familiale; analiza comparativă a soluțiilor plastice. Produse evaluabile: • studiu al formelor și al proporțiilor după natură, format A3; • mapă cu exerciții privind contrastul și armonia cromatică, format A3/A4; • natură statică cu rozetă, obiecte de uz casnic și draperii cu texturi diferite, aplicând contrastul ca mijloc artistico-plastic, format 40×50 cm.; • natură statică „Masa de sărbătoare”, inspirată din tradițiile familiale, format 40×50 cm. Proiecte interdisciplinare (la alegere): • „Masa de sărbătoare – simbol al tradiției familiale” (Pictură – Educație pentru societate – Limba și literatura română). • „Texturile naturii și expresivitatea artistică” (Pictură – Biologie – Desen). Noțiuni noi: formă volumetrică; proporționare; contrast cromatic; armonie cromatică; structură plastică; materialitate; expresivitate plastică.	• argumentează soluțiile plastice utilizate în lucrările proprii și manifestă respect pentru valorile culturale și familiale.
Unități de învățare 3 Structuri și fenomene ale naturii – studiul perspectivei, al formei și al expresivității - 32 ore		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare • <i>Respect pentru patrimoniul construit și identitatea culturală.</i> • <i>Responsabilitate în valorificarea patrimoniului artistic prin creație plastică.</i> • <i>Rigoare și perseverență în studiul formelor naturale și anatomice.</i>		

3.1. Explicarea și aplicarea procedeelor plastice de sugerare a formei, volumului și spațiului (modelare, modulare cromatică, clarobscur) pe suprafața plană. 3.2. Identificarea și compararea caracteristicilor plastice și conceptuale ale naturii statice, peisajului și portretului, prin raportare la evoluția stilistică în arta modernă și contemporană (cubistă, Pop Art, abstractă). 3.3. Integrarea regulilor de perspectivă (liniară și aeriană) și a dinamicii lumină-atmosferă în propriile lucrări. 3.4. Transpunerea cunoștințelor de	1. Natura statică – gen al picturii • Natura statică ca studiu al formei, volumului și spațiului. • Natura statică modernă și contemporană (cubistă, Pop Art, abstractă). • Procede de sugerare a formei (modelarea și modulare cromatică). • Clarobscurul și modelarea volumului în natura statică. • Relația dintre obiect, lumină și spațiul plastic. 2. Peisajul – gen al picturii • Peisajul natural și antropoc. • Peisaj rural și urban. • Perspectiva liniară și perspectiva aeriană în reprezentarea spațiului. • Structuri arhitecturale tradiționale și patrimoniul construit. • Relația dintre lumină, atmosferă și expresivitatea peisajului. 3. Portretul – gen al picturii • Tipuri de portret. • Proportii anatomice ale portretului uman. • Principiul construirii portretului uman prin geometrizarea formelor. • Modalități de exprimare a mesajului artistic în redarea portretului. Tema cross-curriculară: <i>„Peisajul – punte între artă și știință”/ „Descoperind lumea prin peisaj”</i> - elevii pot compara reprezentările artistice cu hărți, reliefuri reale, fenomene naturale. Analiza descrierilor de peisaj din poezie/proză (ex. Eminescu, Sadoveanu) și transpunerea lor vizuală. Studiul ecosistemelor, biodiversității, schimbărilor climatice reflectate în artă. Audierea unor lucrări inspirate de natură (ex. „Anotimpurile” de Vivaldi) și crearea de peisaje vizuale corespunzătoare. Discuții despre protecția mediului și rolul artei în sensibilizarea comunității.	Elevul sau eleva: • diferențiază modalitățile de abordare a naturii statice în curentele artistice moderne/contemporane (cubism, Pop Art, artă abstractă) în raport cu abordarea clasică; • aplică procedee de modelare valorică (clarobscur) și modulare cromatică pentru sugerarea volumetriei și a spațialității obiectelor; • organizează suprafața plastică stabilind raporturi echilibrate între obiect, sursa de lumină și spațiul ambiental; • construiește adâncimea spațială în peisaj prin combinarea perspectivei liniare cu efectele de atmosferă ale perspectivei aeriene; • redă caracteristicile specifice ale mediului rural/urban și ale patrimoniului arhitectural prin tehnici picturale adecvate; • analizează și transpune plastic influența luminii și a condițiilor atmosferice asupra expresivității peisajului; • determină și respectă raporturile anatomice de proporție ale chipului uman utilizând schema de geometrizare a formelor; • clasifică tipurile de portret și alege mijloacele artistico-plastice potrivite pentru redarea trăsăturilor individuale. • exprimă stări afective, idei sau intenții plastice personale prin abordarea creativă a mesajului artistic în portret; • realizează o natură statică cu obiecte cotidiene cu diverse texturi și ghipsuri (rozetă/mască/element arhitectural), aplicând
--	---	--

geometrizarea formelor, respectarea raporturilor de proporție și aplicarea mijloacelor de expresie pentru obținerea unui mesaj artistic individualizat, modern și contemporan.	<i>Discipline asociate:</i> Desen/ Pictură/ Geografie/ Literatură/ Științe ale naturii/ Muzică/ Educație civică. Conținuturi interdisciplinare: Desen – lumina și atmosfera în peisaj; Compoziție – organizarea spațiului plastic; Istoria artelor – reprezentarea peisajului și portretului; Anatomie artistică – proporțiile portretului uman; Geografie – peisajul natural și antropic, impactul antropic asupra mediului înconjurător: transformarea peisajului natural în peisaj urban/industrial; Educație pentru societate – patrimoniul cultural; TIC – documentarea și analiza imaginilor. Integrarea noilor educații: educație pentru patrimoniu; educație cultural-artistică; educație pentru dezvoltare durabilă; educație ecologică; educație digitală. Contexte de învățare: studiu după natură; desen după mulaje din ghips; observație în mediul urban și rural; studii anatomice; analiza operelor de artă; documentarea patrimoniului construit. Produse evaluabile: • studii, schițe de naturi statice, peisaje, portrete în culoare, format A3. • natură statică cu obiecte cotidiene cu diverse texturi și ghipsuri (rozetă/mască/element arhitectural), format – 40x50 cm., materialul și tehnica la alegere; • peisaj/portretul colegului, format – 40x50 cm., materialul și tehnica la alegere. Noțiuni noi: perspectivă liniară; perspectivă aeriană; orizont; punct de fugă; atmosferă; anatomie artistică; proporții anatomice; mulaj din ghips; patrimoniu construit.	modelarea volumului prin clarobscur, format 40x50 cm; • realizează unpeisaj/portretul colegului, format – 40x50 cm., materialul și tehnica la alegere.
Unități de învățare 4 Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (4 ore)		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare: • Respect pentru propria creație și pentru patrimoniul artistic.		

- *Responsabilitate în prezentarea și promovarea produselor artistice.*
- *Inițiativă și implicare în activități cultural-artistice.*

4.1. Organizarea expozițiilor de pictură în format fizic sau digital, reflectând asupra procesului de creație.

1. Portofoliul artistic

- Structura și organizarea portofoliului artistic.
- Criterii de selecție și prezentare a lucrărilor grafice.

2. Promovarea creației artistice

- Expoziția de pictură și galeria virtuală.
- Modalități de prezentare și valorificare a produselor artistice.

Tema cross-curriculară: Promovarea creației artistice ca expresie a identității culturale și a responsabilității sociale.

Conținuturi interdisciplinare: Istoria artelor – patrimoniul artistic; Educație pentru societate – participarea la viața culturală; TIC – realizarea galeriei virtuale și a portofoliului digital; Limba și literatura română – prezentarea argumentată a creației artistice.

Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație digitală; educație pentru valori; dezvoltare personală.

Contexte de învățare: selectarea lucrărilor reprezentative; organizarea unei expoziții școlare sau a unei galerii virtuale; prezentarea și reflecția asupra propriului demers artistic.

Produse evaluabile:

- portofoliu artistic individual;
- prezentarea unei lucrări grafice în cadrul unei expoziții sau galerii virtuale.

Noțiuni noi: portofoliu artistic; galerie virtuală; curatoriat; prezentare artistică.

Elevul sau eleva:

- selectează lucrări reprezentative pentru realizarea portofoliului artistic;
- organizează portofoliul artistic în funcție de criteriile de prezentare;
- prezintă și argumentează o lucrare plastică utilizând terminologia specifică picturii;
- realizează un portofoliu artistic individual;
- participă la organizarea unei expoziții sau a unei galerii virtuale de pictură;
- manifestă responsabilitate în promovarea creației artistice și în valorificarea patrimoniului cultural.

Unități de competență	Unități de conținut recomandate	Rezultate ale învățării
Clasa a XII-a		
Unități de învățare 1.		
Materiale, ustensile și tehnici de artă – utilizarea creativă și autonomă a tehnicilor grafice - 6 ore		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare: • Dialogul cultural european și valorizarea patrimoniului artistic național în context european. • Creativitate, autonomie și responsabilitate în exprimarea artistică. • Deschidere către diversitatea limbajelor vizuale și respect pentru valorile culturale universale.		
1.1. Analiza și interpretarea evoluției limbajului plastic în pictura modernă și contemporană, prin raportare la reperele creației artiștilor moldoveni integrați în spațiul artistic european și la noile discursuri de identitate. 1.2. Selectarea și combinarea materialelor, suporturilor și tehnicilor (tradiționale, contemporane și mixte) în vederea elaborării unor proiecte artistice autonome cu mesaj plastic coerent. 1.3. Elaborarea de soluții plastice originale prin deconstrucția formelor, utilizarea tehnicilor	1. Pictura în contextul creației contemporane • Pictura ca mijloc de cercetare, expresie și comunicare vizuală. • Ruptura dintre tradiția artistică și limbajul plastic în pictura modernă. Reconfigurarea culorii și a tehnicii de lucru. • Subiectul artistic și noile discursuri de identitate în modernitate. • Repere ale creației artiștilor moldoveni integrați în spațiul artistic european. 2. Materiale și tehnici pentru creația autonomă • Materiale și suporturi tradiționale și contemporane. • Tehnici mixte și procedee experimentale. • Relația dintre material, suport, tehnică și mesajul artistic. 3. Experiment plastic și expresivitate vizuală • Tehnici mixte și colajul – mijloc de experiment plastic. • Tehnici neconvenționale și gestualismul cromatic. • Deconstrucția și abstractizarea formelor. • Efecte plastice obținute prin combinarea materialelor și tehnicilor. • Sinergia mediilor: fuzionarea dintre pictură și noile tehnologii. • Soluții personale de organizare a limbajului plastic. Tema cross-curriculară: „Identitate, memorie și inovație: de la tradiția vizuală la experimentul multimedia”. Conținuturi interdisciplinare: Istoria artelor – dialogul dintre	Elevul sau eleva: • observă și explică schimbările de paradigmă dintre tradiția artistică și limbajul plastic modern (reconfigurarea culorii și a tehnicii); • identifică repere stilistice și tematice în lucrările artiștilor din Republica Moldova integrați în contextul artistic European; • argumentează modul în care subiectul artistic reflectă discursurile moderne de identitate și cercetare vizuală; • compară proprietățile expresive ale materialelor și suporturilor tradiționale cu cele contemporane; • corelează alegerea tehnicii și a suportului de lucru cu mesajul artistic pe care dorește să îl transmit; • aplică procedee experimentale și tehnici mixte în realizarea unei lucrări plastice autonome; • experimentează tehnici neconvenționale (colaj, gestualism, deconstrucție) pentru obținerea unor efecte plastice inedite;

neconvenționale, a gestualismului cromatic și fuzionarea picturii cu noile tehnologii.	arta națională și curentele europene; Desen – tehnici mixte și expresivitate; Compoziție – coerența limbajului plastic; Limba și literatura română – argumentarea demersului artistic; TIC – documentarea și prelucrarea digitală a imaginii. Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație interculturală; educație digitală; educație pentru valori; educație pentru creativitate și inovare. Contexte de învățare: analiza comparativă a operelor operelor de artă din domeniul picturii; experimentarea tehnicilor mixte pe suporturi variate; elaborarea unor soluții plastice originale; reflecția asupra propriilor exersări și experimentări. Produse evaluabile: • studiu comparativ privind utilizarea tehnicilor tradiționale și moderne de pictură în creația unor artiști reprezentativi; • mapă cu experimente plastice realizate prin tehnici mixte; • lucrare picturală „Portretul unui bătrân”, realizată după reproducere artistică (format A3); • compoziție originală realizată prin utilizarea creativă a tehnicilor picturii de șevalet.	• integrează sinergia dintre mijloacele picturale tradiționale și noile tehnologii/medii în configurarea imaginii plastic; • propune soluții personale și inovatoare de organizare a limbajului plastic în compoziții picturale.
Unități de învățare 2 Mijloace artistico-plastice – integrarea limbajului plastic în creația personală - 40 ore		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare: <i>Libertatea de exprimare artistică și responsabilitatea față de actul creator.</i> <i>Etică și onestitate artistică în dezvoltarea unui stil personal.</i> <i>Creativitate, originalitate și respect pentru diversitatea expresiilor artistice.</i>		
2.1. Aplicarea mijloacelor de expresie tonală și cromatică (clarobscur, variații de ton/nuanță, dominantă și accent) în construirea volumetriei, a	1. Contrastul de clarobscur / tonal / acromatic • Relațiile dintre valoare tonală, clar-obscur și redarea tridimensionalității pe suprafața plană. • Organizarea scărilor tonale. • Contrastul acromatic accentuat pentru dirijarea privirii și crearea punctului focal în compoziția picturală.	Elevul sau eleva: • construiește scări tonale și contraste acromatice (clarobscur) pentru dirijarea privirii către centrul de interes și sugerarea tridimensionalității;

spațialității și a echilibrului vizual compozițional. 2.2. Transpunerea formelor reale (naturale și artificiale) în forme artistice și simbolice, prin procedee de stilizare, geometrizare și abstractizare pentru obținerea expresivității vizuale. 2.3. Organizarea suprafeței plastice prin integrarea obiectelor uzuale și a elementelor simbolice în spații reale, sugerate sau abstracte, în vederea exprimării unui mesaj artistic personal.	2. Tonul și nuanța • Variații tonale. Construirea și modularea tonului. • Nuanțe cromatice (pasajul vizual). • Rolul tonului și nuanței în expresia plastică. 3. Dominanta cromatică • Relația dintre dominantă și accent chromatic. • Dominanta de temperatură și de armonie. • Unitatea compoziției prin subordonarea elementelor plastice 4. Interpretarea și sinteza formei • Stilizarea și reinterpretarea formelor naturale și artificiale. • Geometrizarea, simplificarea și transformarea formei. • Relația dintre forma reală, forma simbolică și forma artistică. • Sinteza plastică și expresivitatea vizuală. 5. Compoziția creativă și mesajul artistic • Organizarea compoziției cu obiecte de uz casnic și elemente simbolice. • Relațiile dintre forme, volume și spațiul plastic. • Contextualizarea obiectului în spațiul real, sugerat sau abstract. • Mesajul artistic și expresivitatea compoziției picturale. Tema cross-curriculară: „Obiect, spațiu și semnificație: de la forma utilitară la simbolul vizual”. Conținuturi interdisciplinare: Compoziție – organizarea spațiului plastic; Desen – relațiile dintre valoare și expresivitate; Istoria artelor – limbaje artistice moderne și contemporane; Filosofie și Educație pentru societate – libertatea creației și etica artistică; TIC – elaborarea și prezentarea conceptelor vizuale. Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație digitală; educație antreprenorială; dezvoltare personală. Contexte de învățare: analiza creațiilor unor artiști consacrați; reinterpretarea obiectelor și a formelor; elaborarea studiilor	• modulează variațiile de ton și nuanță cromatică în scopul obținerii pasajelor vizuale și a expresivității plastice; • stabilește dominantă cromatică (de temperatură sau armonie) și accentele compoziționale pentru a asigura unitatea ansamblului pictural; • simplifică și geometrizează formele naturale și artificiale, trecând de la reprezentarea anatomică/mimetică la sinteza plastică; • corelează raportul dintre forma reală, forma artistică și încărcătura ei simbolică în rezolvarea plastică a subiectului; • argumentează alegerile formale făcute în procesul de stilizare și reinterpretare a obiectelor; • structurează un spațiu plastic (real, sugerat sau abstract) prin ordonarea relațiilor dintre forme, volume și lumină; • integrează obiecte de uz casnic și simboluri vizuale într-un discurs plastic unitar și original; • exprimă și prezintă public mesajul artistic al compoziției proprii prin valorificarea mijloacelor de expresivitate picturală.
--	---	--

	picturale; dezvoltarea unui concept artistic personal; reflecția asupra propriului proces de creație. Produse evaluabile: • studii de obținere a variațiilor de deschis/închis ale unei culori prin adăugarea de alb, negru sau griuri cromate; • studii de modificare fină a unei culori prin amestecul cu o culoare vecină pe cercul cromatic (ex. trecerea de la galben-auriu la galben-verzui fără schimbarea valorii). • studii de stabilire a unei culori sau a unei game principale care ocupă majoritatea suprafeței picturale și dinamizarea ei prin pete mici de contrast (accenți). • studii de modulare picturală (trecuri vibrante, nuanțate) și modelare tonală (trecuri valorice de lumină-umbră). • portret sau autoportret expresiv (format A3); • compoziție creativă cu 3–5 obiecte de uz casnic, bazată pe interpretare personală (simulare Bacalaureat); • prezentarea argumentată a conceptului artistic și a soluțiilor plastice adoptate. Noțiuni noi: stil artistic personal; reinterpretare plastică; sinteză plastică; deconstrucție; stilizare; concept artistic; mesaj vizual; contrast de ton și nuanțe; dominant cromatică; modelare și modulare cromatică; scări tonale/valorice; identitate vizuală; coerență expresivă; originalitate artistică.	
Unități de învățare 3. Structuri și fenomene ale naturii – interpretarea artistică și sinteza plastică - 52 ore		
Valori proiectate la nivelul unității de învățare: • <i>Valorificarea patrimoniului cultural și artistic prin reinterpretarea formelor tradiționale.</i> • <i>Respect pentru patrimoniul național și universal ca sursă de inspirație artistică.</i> • <i>Creativitate, responsabilitate și autenticitate în exprimarea plastică.</i>		
3.1. Identificarea particularităților anatomice	1. Portretul – interpretare artistică și expresivitate plastică • Construcția anatomică și proporțiile capului uman.	Elevul sau eleva:

ale capului uman și aplicarea etapelor de schițare/crochiu după model viu pentru construirea unui portret expresiv prin mijloace picturale. 3.2. Organizarea raporturilor dintre formă, volum, spațiu și clarobscur în natura statică tematică, prin interpretarea plastică și sinteza formelor în culoare. 3.3. Reinterpretarea elementelor de patrimoniu construit și cultural prin stilizare și raportare la expresia artistică contemporană, integrându-le în studii și compoziții plastice proprii. 3.4. Elaborarea unor discursuri picturale originale bazate pe sinteza plastică a formelor complexe, integrarea clarobscurului și valorificarea relației dintre lumină, volum și spațiul plastic.	• Particularitățile anatomice și expresive ale portretului. • Clar-obscurul și modelarea volumului în realizarea portretului. • Crochiul, schița și studiul după model viu. • Interpretarea expresivă a portretului prin mijloace picturale. 2. Natura statică – sinteză plastică și reprezentare • Natura statică tematică. • Natura statică cu obiecte de uz casnic și elemente din ghips. • Relațiile dintre formă, volum, spațiu și clar-obscur. • Organizarea raporturilor dintre obiecte și echilibrul imaginii. • Interpretarea plastică și sinteza formei în culoare. 3. Patrimoniul arhitectural – sursă de inspirație artistică • Peisajul arhitectural, de la patrimoniul construit la identitatea locală. • Stilizarea formelor inspirate din patrimoniul arhitectural și cultural. • Relația dintre tradiție și expresia artistică contemporană. • Reinterpretarea elementelor patrimoniului în limbaj specific picturii. • Valorificarea patrimoniului arhitectural în studii, compoziții picturale. 4. Forma, spațiul și expresivitate • Relația dintre lumină, volum și spațiul plastic. • Integrarea clar-obscurului în studiul formelor complexe. • Sinteza plastică în studiul de observație și interpretare. • Expresivitatea reprezentării plastice prin mijloace specifice picturii. Tema cross-curriculară: „Formă, memorie și expresie: de la amprenta umană la spațiul cultural” Patrimoniul cultural și reinterpretarea artistică a formelor în contextul creației contemporane. Conținuturi interdisciplinare: Istoria artelor – reprezentarea portretului în arta modernă și contemporană; Anatomie artistică și Biologie – structura capului uman și expresivitatea facială;	• determină proporțiile anatomice și particularitățile expresive ale chipului uman în realizarea studiilor după model viu; • execută schițe și crochiuri rapide, surprinzând esențialul anatomic și gestual al modelului; • utilizează clarobscurul și modelarea valorică/cromatică pentru redarea volumetriei și a expresivității în portret; • structurează o natură statică tematică (cu obiecte de uz casnic și elemente din ghips), stabilind un echilibru vizual coerent; • corelează relațiile dintre formă, volum și spațiu prin valorificarea clarobscurului și a scării tonale; • realizează sinteza formelor în culoare, trecând de la reprezentarea analitică la cea expresiv-picturală; • identifică și selectează motive arhitecturale reprezentative pentru patrimoniul construit și identitatea locală; • stilizează formele inspirate din arhitectură, făcând punte între tradiție și limbajul artistic contemporan; • transpune valorile patrimoniului cultural în compoziții picturale cu discurs artistic personal; • analizează efectele luminii asupra volumelor și spațiului plastic în studiul formelor complexe; • aplică procedee de sinteză plastică în trecerea de la studiul de observație la interpretarea creativă; • argumentează alegerile privind mijloacele specifice picturii utilizate în transmiterea expresivității plastice;
--	--	---

	Desen – relația dintre lumină, volum și atmosferă; Compoziție – organizarea spațiului plastic; Educație pentru societate – patrimoniul cultural și identitatea; TIC – documentarea și prezentarea studiilor grafice. Integrarea noilor educații: educație pentru patrimoniu; educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație pentru dezvoltare durabilă; educație digitală. Contexte de învățare: studii anatomice după model viu și mulaje din ghips; analiza desenelor marilor artiști; realizarea portretelor, autoportretelor și naturilor statice; studii grafice inspirate din patrimoniul cultural; analiza și argumentarea soluțiilor plastice utilizate. Produse evaluabile: • studii ale portretului uman; • crochiuri și schițe de portret după model viu; • autoportret sau portret realizat prin clar-obscur, format 40×50 cm; • natură statică cu obiecte de uz casnic și elemente din ghips, , format 40×50 cm; - peisaj arhitectural cu edificii și patrimoniul local/național, format 40×50 cm; • lucrare finală (simulare Bacalaureat): natură statică cu 3–5 obiecte de uz casnic și bust de ghips (Hudon/Apollo/Afrodită), format 40×50 cm; • Noțiuni noi: sinteză plastică; interpretare grafică; anatomie artistică; racursiu; stilizare; expresivitate plastică; structură anatomică; patrimoniu artistic; reinterpretare plastică; reprezentare expresivă. Proiecte interdisciplinare (la alegere): • „Anatomia și portretul – între artă și știință” (Pictură – Biologie – Istoria artelor). • „Tradiția reinterpretată” (Pictură – Istoria artelor – Educație pentru societate).	• manifestă autonomie, rigoare și sensibilitate artistică în realizarea și prezentarea lucrărilor.
--	---	--

	• „Patrimoniul arhitectural – sursă de inspirație pentru studiul artistic” (Desen – Pictură – TIC).	
Unități de învățare 4 Portofoliul artistic și promovarea creației plastice (4 ore)		
• Valori proiectate la nivelul unității de învățare: • <i>Valorificarea patrimoniului cultural și artistic prin reinterpretarea creativă a tradițiilor.</i> • <i>Respect pentru identitatea culturală și deschidere către dialogul dintre tradiție și modernitate.</i> • <i>Creativitate, autenticitate și responsabilitate în exprimarea artistică.</i>		
4.1. Organizarea și promovarea expozițiilor de grafică (fizic și online), valorificând identitatea culturală și valorile naționale prin creația proprie.	1. Portofoliul artistic • Organizarea și structurarea portofoliului artistic. • Selecția lucrărilor reprezentative. • Prezentarea evoluției artistice personale. 2. Patrimoniul creației plastice • Expoziția de grafică în format fizic și virtual. • Prezentarea și promovarea creației artistice. Conținuturi interdisciplinare: Istoria artelor – patrimoniul artistic; Educație pentru societate – participarea la viața culturală; TIC – portofoliu digital și galerie virtuală; Limba și literatura română – prezentarea argumentată a creației artistice. Integrarea noilor educații: educație cultural-artistică; educație pentru valori; educație digitală; dezvoltare personală. Contexte de învățare: organizarea unei expoziții de lucrări; realizarea portofoliului artistic; prezentarea și argumentarea propriilor lucrări; reflecția asupra progresului artistic. Produse evaluabile: • portofoliu artistic final; • expoziție de lucrări (fizică sau virtuală); • prezentarea argumentată a unei lucrări reprezentative.	Elevul sau eleva: • organizează un portofoliu artistic care reflectă evoluția competențelor dobândite; • selectează și prezintă lucrări reprezentative utilizând criterii artistice; • argumentează valoarea artistică și expresivă a unei lucrări proprii; • utilizează instrumente digitale pentru prezentarea creației artistice; • manifestă responsabilitate și inițiativă în promovarea creației grafice și în participarea la activități expoziționale.

	Noțiuni noi: portofoliu artistic; curatoriere; galerie virtuală; identitate artistică; promovare artistică.	
--	--	--

PROIECT

6. Finalitățile învățării pe clase

Clasa	Finalitățile învățării
X-a	Elevul sau eleva: • utilizează conștient materialele, ustensilele și tehnicile de bază ale picturii în realizarea studiilor; • aplică elementele și mijloacele limbajului plastic în reprezentarea formelor, volumului și spațiului; • reprezintă obiecte și naturi statice după natură, respectând proporțiile, valorile tonale și raporturile spațiale; • utilizează schița și crochiul ca mijloace de observare, analiză și reprezentare a formelor naturale și artificiale; • aplică perspectiva liniară și clar-obscurul în studiile picturale pentru sugerarea volumului și profunzimii spațiale; • valorifică elemente ale patrimoniului cultural și ale identității naționale în pictură; • utilizează terminologia specifică disciplinei în analiza și prezentarea lucrărilor; • organizează și prezintă un portofoliu artistic care reflectă progresul competențelor dobândite și manifestă responsabilitate, rigoare și sensibilitate estetică în activitatea artistică.
XI-a	• utilizează conștient materiale, suporturi și tehnici grafice variate pentru obținerea unor efecte plastice expresive; • aplică elementele și principiile limbajului plastic în organizarea unor compoziții grafice echilibrate și coerente; • reprezintă forme, volume și spațiul plastic prin utilizarea clarobscurului, perspectivei și relațiilor valorice; • realizează studii de natură statică, peisaj și portret, valorificând observația, construcția formei și expresivitatea limbajului specific picturii; • utilizează schița și crochiul ca instrumente de analiză, documentare și dezvoltare a compozițiilor artistice; • analizează și compară tehnici, stiluri și modalități de expresie din creația artiștilor, argumentând opțiunile estetice și plastice; • valorifică patrimoniul cultural, tradițiile și identitatea națională în realizarea unor lucrări originale; • utilizează terminologia specifică disciplinei în analiza, evaluarea și prezentarea propriilor creații și a operelor de artă; • organizează și prezintă un portofoliu artistic care evidențiază evoluția competențelor și a demersului creativ; • manifestă creativitate, responsabilitate, spirit critic și autonomie în realizarea și promovarea creațiilor artistice.
XII-a	• utilizează autonom și creativ materialele, tehnicile și procedeele artistice în realizarea unor lucrări artistice originale; • integrează elementele și principiile limbajului plastic în compoziții picturale coerente, expresive și unitare; • aplică relațiile dintre formă, proporție, volum, clar-obscur și spațiu în reprezentarea portretului, peisajului, naturii statice și a studiului după natură; • valorifică studiul anatomiei artistice, al perspectivei și al construcției formei în elaborarea lucrărilor de complexitate sporită;

- interpretează și stilizează forme naturale, obiecte și elemente ale patrimoniului cultural prin soluții plastice personale;
- argumentează conceptul artistic, opțiunile compoziționale și soluțiile tehnice utilizate în propriile creații, folosind terminologia de specialitate;
- analizează critic lucrările proprii și opere reprezentative ale picturii, formulând judecăți estetice și propuneri de optimizare;
- realizează lucrări picturale complexe și compoziții de sinteză, demonstrând autonomie, originalitate și coerență artistică;
- elaborează și prezintă un portofoliu artistic reprezentativ, valorificând propriul parcurs creativ și competențele dobândite;
- promovează creația artistică prin mijloace tradiționale și digitale, manifestând responsabilitate, etică profesională și respect pentru patrimoniul cultural național și universal.

7. Bibliografie

I. Cadrul legal și normativ

- Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014.
- Cadrul de referință al Curriculumului Național, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Chișinău, 2025.
- Ordinul nr. 55 din 15.01.2025 cu privire la aprobarea Concepției dezvoltării curriculumului școlar, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.
- Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, ediția în vigoare.

II. Literatura de specialitate în domeniul picturii, culorii și limbajului cromatic

2.1. Bazele picturii

- Itten Johannes. *Arta culorii*. București: Editura RAO, 2008.
- Parramón José M. *Tehnici de pictură*. Barcelona.
- Parramón José M. *Culoarea*. Barcelona.
- Ghenadie Pavliuc. *Pictura. Tehnici și procedee*. Chișinău.
- Smith Ray. *Manualul artistului*. București.

2.2. Teoria culorii și limbajul cromatic

- Itten Johannes. *Arta culorii*. București: Editura RAO, 2008.
- Lăzărescu Liviu. *Culoarea în artă*. Iași: Editura Polirom, 2009.
- Kandinsky Wassily. *Despre spiritual în artă*. București: Editura Meridiane, 1994.
- Kandinsky Wassily. *Punctul și linia față de suprafață*. București: Editura RAO, 2003.
- Arnheim Rudolf. *Arta și percepția vizuală*. București: Editura Meridiane, 1979.
- Albers Josef. *Interaction of Color*. Yale University Press.
- Chevreul Michel Eugène. *The Principles of Harmony and Contrast of Colours*.

2.3. Tehnici și materiale ale picturii

- Doerner Max. *Materialele pictorului și utilizarea lor în artă*.
- Mayer Ralph. *The Artist's Handbook of Materials and Techniques*.
- Parramón José M. *Tehnici de pictură în acquarelă*.

- Parramón, José M. *Pictura în acrilic*.
- Parramón, José M. *Pictura în ulei*.
- Wilcox, Michael. *Blue and Yellow Don't Make Green*.

III. Literatura de specialitate privind teoria artei, cultura vizuală și expresivitatea picturală

- Achiței Gheorghe. *Frumosul dincolo de artă*. București: Editura Meridiane, 1988.
- Călinescu Matei. *Eseuri despre arta modernă*. București: Editura Eminescu, 1987.
- Pleșu Andrei. *Ochiul și lucrurile*. București: Editura Meridiane, 1986.
- Nanu Adina. *Vezi? Despre limbajul artelor plastice*. București: Editura Vizual, 1996.
- Klee Paul. *Schițe pedagogice*. București: Editura Meridiane, 1973.
- Gombrich Ernst H. *Istoria artei*.
- Janson H. W. *History of Art*.
- Bell Julian. *What is Painting?*

IV. Literatura de specialitate din Republica Moldova

- Brigalda Eleonora. *Educația artistică. Ghiduri metodologice*. Chișinău: Litera, 2000.
- Brigalda Eleonora. *Evoluția picturii de gen din Republica Moldova (1945–2000)*. Chișinău: Știința, 2002.
- Colesnic Iurie. *Artiști plastici din Republica Moldova*.
- Enciclopedia *Arta Plastică din Republica Moldova*.
- Catalogele Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

V. Metodica predării artelor plastice

- Savu-Cristescu Maria. *Metodica predării educației plastice în învățământul preuniversitar*. București: Corint, 2008.
- Șușala Ion N. *Educație plastică. Metodica predării artelor plastice*. București: Aramis, 2005.
- Brigalda Eleonora. *Educația artistică. Ghid metodologic*. Chișinău.
- Cerghit Ioan. *Metode de învățământ*.

VI. Literatură psihopedagogică și curriculară

- Achiri Ion; Bolboceanu, Angela. *Evaluarea standardelor educaționale*. Chișinău: Print-Caro, 2009.
- Cerghit Ioan; Neașcu, Ioan. *Prelegeri pedagogice*. Iași: Polirom, 2001.
- Chiș Vasile. *Pedagogia contemporană. Pedagogia pentru competențe*. Cluj-Napoca, 2005.
- Crețu Carmen. *Curriculum diferențiat și personalizat*. Iași: Polirom, 1998.
- Cristea Sorin. *Dicționar de pedagogie*. București–Chișinău: Litera Internațional, 2000.
- Cucoș Constantin. *Pedagogie*. Iași: Polirom, 2000.
- Guțu Vladimir; Achiri, Ion. *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic*. Chișinău, 2009.
- Jinga Ioan; Istrate, Elena (coord.). *Manual de pedagogie*. București: All, 2001.
- Nicola Ioan. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Aramis, 2000.
- Stoica Adrian. *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*. București: Humanitas Educațional, 2003.